

Vrijdag 12 januari 1917 – ochtendeditie

Wegvoering van Belgen naar Duitsland.

De minister van buitenlandse zaken heeft gisteren als vervolg op de beantwoording van de vragen van de heer Duys betreffende het wegvoeren van Belgen naar Duitsland, het volgende antwoord gezonden:

In aansluiting op mijn mededeling van 4 december jl. naar aanleiding van de vragen van het kamerlid de heer Duys, betreffende de wegvoering van Belgen naar Duitsland, heb ik de eer te doen weten, dat ik, door tussenkomst van de Nederlandse gezant te Berlijn, in antwoord op de nota der Nederlandse regering van 29 november jl., een nota van de Duitse regering ontvangen heb, waarin het volgende wordt medegedeeld:

Naar de mening van de Duitse regering moet de ordonnantie van het gouvernement-generaal te Brussel van 15 maart 1916, waarbij gevangenisstraf of gedwongen arbeid bedreigd wordt tegen iedereen die openbare ondersteuning geniet, terwijl hij zonder voldoende redenen weigert te arbeiden naar evenredigheid van zijn krachten, beschouwd worden in overeenstemming te zijn met artikel 43 van het reglement, gevoegd bij de IVe Haagse Conventie van 1907, nopens de wetten en gebruiken van de oorlog te land.¹ Volgens de inzichten van de Duitse regering is het ongetwijfeld in het belang van de openbare orde om zoveel mogelijk te voorkomen dat personen,

---

¹ Art. 43. Wanneer het gezag van de wettelijke overheid feitelijk is overgegaan in handen van degene, die het gebied bezet heeft, neemt deze alle maatregelen, die in zijn vermogen staan, ten einde voor zoveel mogelijk de openbare orde en het openbaar leven te herstellen en te verzekeren en zulks, behoudens volstreekte verhindering, met eerbiediging van de in het land geldende wetten.

tot werken in staat, ten laste der liefdadigheid komen en om hen te dwingen tot een loonevend werk. Ze is van mening, dat de onderstand door de Amerikaanse "Relief Commission", een instelling die in de bestaande omstandigheden een openbaar karakter heeft, aan werklozen en mitsdien behoeftigen verstrekt, als openbare ondersteuning te beschouwen is.

Aangezien de ongunstige toestand van de Belgische nijverheid belet dat de werklozen op genoegzame wijze in België zelf in hun onderhoud kunnen voorzien, wordt hun, zo vervolgt de Duitse regering, loonevend werk in Duitsland verschaft; een groot aantal van hen is er reeds vrijwillig werkzaam; tegen de werklozen, die dat voorbeeld niet volgen, is dwang volgens de voorschriften van de ordonnantie van 15 mei 1916 onvermijdelijk; arbeid waartoe een vijandelijke bevolking volgens de regels van het volkenrecht niet gedwongen kan worden, is natuurlijk uitgesloten.

De Duitse regering is dus van oordeel, dat het overbrengen van werkloze Belgen naar Duitsland niet in strijd is met het volkenrecht, in het bijzonder niet met art. 52 van bovenvermeld reglement.²

Wat tenslotte de verzekeringen betreft, gegeven door baron von Huene, gouverneur van Antwerpen, ten gunste van die Belgen, die naar Nederland waren uitgeweken, zo merkt de Duitse regering op, dat genoemde generaal zich in verbinding had gesteld met mr. Franck, voorzitter der Intercommunale Commissie te Antwerpen, ten einde in samenwerking met hem de vrees der vluchtelingen te

---

² Art. 53. Rekwisities in natura en persoonlijke diensten kunnen van de gemeenten of van de bewoners niet worden geëist, dan ter voorziening in de behoeften van het bezettingsleger. Ze moeten in verhouding staan tot de hulpmiddelen van het land en van die aard zijn, dat zij voor de bevolking niet de verplichting meebrengen om aan de krijgsverrichtingen tegen haar vaderland deelt te nemen.

verdrijven, dat Belgen van militaire leeftijd zouden worden ingelijfd bij het Duitse leger of gedwongen in Duitsland te arbeiden. Deze twee heren kwamen overeen, dat de teruggekeerde Belgische vluchtelingen, die zich rustig zouden gedragen en hun vak zouden uitoefenen zonder van hun vijandelijke gevoelens te doen blijken, op generlei wijze zouden worden lastig gevallen. Het is aan deze overeenkomst, dat de proclamaties beantwoordden, welke gepubliceerd werden. In dit verband legt de Duitse regering er de nadruk op, dat in de bekendmaking van mr. Franck van de 13^e oktober 1914 uitdrukkelijk gezegd werd, dat slechts die bewoners van Antwerpen, Borgerhout en Berchem, die een vast salaris genoten, door de Duitse autoriteiten in het rayon der vesting zouden worden toegelaten, wat derhalve zeker niet sloeg op de werklozen. De verklaring van baron von Huene, opgenomen in dezelfde proclamatie samen met en onmiddellijk de bekendmaking van mr. Franck, kan volgens de Duitse regering slechts uitgelegd worden in overeenstemming met deze bekendmaking en kan niet daarvan worden losgemaakt als ware zij een algemene verzekering ook ten laste van hen, die niet wensden te werken; de verklaringen door baron von Huene afgelegd tegenover de consul-generaal der Nederlanden te Antwerpen en tegenover andere Nederlanders moeten in dezelfde zin worden uitgelegd, evenals de publicatie van genoemde consul-generaal van de 17^e oktober 1914, waarin formeel gesproken werd van ordeliëvende jongelieden, die naar Antwerpen zouden kunnen terugkeren.

Op grond van het voorgaande meent de Duitse regering, dat de genoemde verklaring van baron von Huene, alsmede zijn daarop volgende mededelingen niet in tegenspraak zijn met de maatregelen genomen tegen Belgische werklozen.

Evenwel is de Duitse regering, rekening houdende met de mogelijkheid van misverstand van de zijde der Nederlandse

autoriteiten of van de naar Nederland gevluchte Belgen, bereid om die Belgische vluchtelingen weer van Duitsland naar België te doen repatriëren die, tengevolge van de bedoelde verzekering, uit Nederland naar het rayon van Antwerpen waren teruggekeerd. Aangezien de Duitse regering echter om bovengenoemde redenen niet kan gedogen, dat werklozen in België ten laste van de liefdadigheid komen, verklaart zij deze tegemoetkoming afhankelijk te moeten maken van de formele voorwaarde, dat de Nederlandse regering diegenen onder hen weer tot zich zou nemen voor wie in België geen werk mocht zijn.

Naar aanleiding van deze mededeling heb ik aan de Duitse regering te kennen gegeven, dat laatstbedoeld voorstel door de Nederlandse regering aanvaard wordt.

Door tussenkomst van het Nederlandse gezantschap te Brussel zijn verscheidene naamlijsten ontvangen van indertijd onder de voormelde omstandigheden uit Nederland naar Antwerpen teruggekeerde en thans naar Duitsland weggevoerde Belgen. Deze lijsten worden ter kennis van de Duitse regering gebracht.

Het antwoord van de entente aan Wilson.

Londen, 11 januari. Het antwoord van de geallieerden op Wilson's vredesnota geeft de mening te kennen, dat het op dit ogenblik onmogelijk is een vrede te krijgen, die de vergoeding, het herstel en de waarborgen verzekert, waarop de geallieerden recht hebben.

De geallieerden verklaren, dat zij hun uiterste best zullen doen om de schade, door de oorlog aan de onzijdigen berokkend, zoveel mogelijk te beperken.

Het antwoord bestrijdt in de hoffelijkste, doch stelligste vorm de gemaakte vergelijking tussen de twee groepen van oorlogvoerenden,

somt uitvoerig Duitslands barbaarse strijdmethoden op, die tegen alle beginselen van menselijkheid en het aan kleine staten verschuldigde ontzag indruisen – o.a. de moorden op Armeniërs, de Zeppelinaanvallen, de duikbotenoorlog tegen koopvaardijsschepen, de slechte behandeling van gevangenen, de deportaties, enz. – en zegt dan: zulk een opsomming van misdaden zal stellig het protest, dat de geallieerden hier aantekenen, verklaren.

Ten aanzien van de vredesvoorwaarden zegt het antwoord: ze omvatten herstel van België, Servië en Montenegro, met schadeloosstelling; ontruiming van het bezette gebied in Frankrijk, Rusland en Roemenië, met gepaste vergoeding; reorganisatie van Europa, op de grondslag van het nationaliteitsbeginsel en het recht voor alle volken, klein en groot, op volle zekerheid van vrije economische ontwikkeling; teruggave van de gebieden, die tevoren aan de geallieerden zijn ontruikt; bevrijding van de volken, die onderworpen zijn aan de moorddadige tirannie van de Turken; verbanning van het Turkse keizerrijk uit Europa.

Het antwoord zegt tenslotte, dat bij de geallieerden in geen deele de bedoeling bestaat om te trachten naar politieke uitroeiing der Duitse volken.

De volledige tekst van het antwoord.

Londen, 11 januari. In de nota ter beantwoording van de nota der Verenigde Staten, hen op 19 december overhandigd, getuigen de geallieerden in de eerste plaats van hun eerbied voor de verheven gevoelens, die de Amerikaanse nota bezielen en van hun hartgrondige instemming met het voorstel tot het scheppen van een volkenbond, die in de gehele wereld de vrede en de rechtvaardigheid zal verzekeren.

De nota gaat voort: de geallieerden koesterden even vurig als de regering van de Verenigde Staten het verlangen om zo spoedig mogelijk een einde te zien gemaakt aan de oorlog, waarvoor de middelrijken de verantwoordelijkheid dragen, maar naar hun oordeel is het onmogelijk op het ogenblik een vrede te krijgen, die hun niet alleen de vergoeding, het herstel en de waarborgen verzekert, waarop zij recht hebben op grond van de agressieve daad, waarvan de schuld de centrale mogendheden treft, terwijl het beginsel zelf, waaruit die aanval voortkwam, de veiligheid van Europa ondermijnde; en tegelijkertijd een vrede, die het mogelijk zal maken de toekomst van de Europese volken op een vaste grondslag te vestigen.

De geallieerde volken zijn overtuigd dat zij niet strijden voor zelfzuchtige belangen maar bovenal om waarborgen te scheppen voor de onafhankelijkheid der volken, voor het recht en voor de menselijkheid.

De geallieerden zijn zich volkomen de verliezen en het leed bewust, die voor de neutralen, zowel als voor de oorlogvoerenden uit de oorlog voortvloeien. Ze betreuren dat, maar kunnen zich zelf daarvoor niet verantwoordelijk achten, aangezien zij geenszins deze oorlog hebben verlangd of uitgelokt. Ze doen alles wat in hun vermogen ligt om op alle mogelijke manieren de schade te verminderen, die daardoor is ontstaan, zo ver als ze zulks kunnen doen onder de onverbidelijke druk van de zorg voor hun eigen verdediging tegen het geweld en de plannen van de vijand.

Ze nemen met voldoening akte van de aan hen afgelegde verklaring, dat de Amerikaanse nota in zijn oorsprong generlei verband houdt met die der centrale mogendheden, welke de regering van de Verenigde Staten hen de 18^e december heeft doen toekomen. Ze hebben inderdaad niet getwijfeld aan het besluit van die regering,

om elke schijn te vermijden, alsof zij morele steun gaf aan de verantwoordelijke aanstichters van de oorlog.

De geallieerde regeringen wraken in de hoffelijkste, maar ook stelligste vorm de gemaakte vergelijking tussen de twee groepen van oorlogvoerenden. Deze vergelijking, gegrond op de openbare verklaringen van de centrale mogendheden, is in rechtstreekse tegenspraak met de feiten, zowel wat betreft de verantwoordelijkheid voor het verleden als de waarborgen voor de toekomst.

Wilson heeft, toen hij op deze analogie zinspeelde, natuurlijk niet bedoeld daarmee zijn eigen oordeel te kennen te geven. Als enig geschiedkundig feit heden ten dage duidelijk is vastgesteld, dan is het de berekende agressieve politiek, waardoor Duitsland en Oostenrijk-Hongarije hebben getracht hun hegemonie in Europa en hun economische heerschappij over de wereld te verzekeren. Door zijn oorlogsverklaring, door de ogenblikkelijke schending van België en Luxemburg, door zijn methoden van oorlogvoering heeft Duitsland bewezen dat het stelselmatig elk beginsel van menselijkheid en alle eerbied, aan kleine staten verschuldigd, minacht.

Naarmate de oorlog voortduurt is de houding van de centrale mogendheden en van hun bondgenoten meer en meer een uitdaging aan de humaniteit en de beschaving geworden.

Het is nodig de verschrikkingen in herinnering te roepen, die hun stempel drukken op de invallen in België en Servië; de onmenselijke behandeling van de landen, waarin de vijand was binnengedrongen; de moordpartijen, tegen honderdduizend weerloze Armeniërs aangericht; de barbaarscheden, berokkend aan de volken van Syrië; de vernieling van passagiers- en koopvaardijschepen, zelfs onder neutrale vlaggen, door duikboten; de wrede behandeling van

krijgsgevangenen; de gerechtelijke moorden van juffrouw Cavell en kapitein Fryatt; de wegvoering en knechting van de burgerbevolking enz. De volvoering van zo'n reeks misdaden zonder acht te slaan op de afkeuring door het mensdom zal president Wilson ongetwijfeld het protest duidelijk maken, dat de geallieerden aantekenen.

Naar aanleiding van Wilson's verzoek om de oogmerken der oorlogvoerenden duidelijk uiteen te zetten zegt de nota:

De oogmerken der geallieerden zijn wel bekend, want zij zijn herhaaldelijk door de hoofden der onderscheidene regeringen medegedeeld. Ze kunnen slechts in bijzonderheden worden geformuleerd, met opgave van alle rechtmatige vergoedingen en schadeloosstellingen voor geleden verliezen, als het ogenblik voor onderhandelingen komt, maar de beschaafde wereld weet dat zij in de eerste plaats en als noodzakelijk inhouden:

Herstel van België, Servië en Montenegro, met de hun toekomende schadeloosstelling; ontruiming van alle bezette gebieden in Frankrijk, Rusland en Roemenië, met gepaste vergoeding; reorganisatie van Europa, gewaarborgd door een duurzame regering op de grondslag zowel van het nationaliteitsbeginsel als van het recht dat alle volken, klein en groot, hebben op volle zekerheid van vrije economische ontwikkeling, en ook op territoriale overeenkomsten en internationale schikkingen, die van zodanige aard zijn, dat zij de land- en zee grenzen waarborgen tegen onrechtmatige aanvallen; teruggave van de provincies of landstreken, tevoren aan de geallieerden door geweld of tegen de wensen van hun inwoners ontruikt; bevrijding van Italianen, Slaven, Roemeniërs, Tsjechen en Slowaken van vreemde overheersing; bevrijding van de volken, die nu onder de moorddadige tirannie van de Turken zuchten en verbanning uit Europa van het Ottomaanse keizerrijk, dat zichzelf zo volkomen vreemd aan de Westerse beschaving heeft getoond.

De bedoelingen van de keizer van Rusland nopens Polen zijn blootgelegd in de proclamatie, die hij zoeven tot zijn legers heeft gericht. Het is nauwelijks nodig, daarbij te voegen dat het, terwijl de geallieerden Europa wensden te bevrijden uit de brutale aanmatiging van het Pruisische militarisme, nooit hun bedoeling geweest is, naar is beweerd, de Germaanse volken te trachten te verdelgen of in politiek opzicht uit te roeien.

Het hoofddoel der geallieerden is de vrede te waarborgen op die beginselen van vrijheid, rechtvaardigheid en onschendbare trouw aan internationale verplichtingen, die steeds de daden der Verenigde Staten hebben beziel.

Met dit verheven doel voor ogen zijn de geallieerde regeringen, elk voor zich en gezamenlijk, besloten al hun krachten in te spannen en elk offer te brengen, ten einde de strijd tot een zegevierend einde te brengen, waarvan naar hun overtuiging niet alleen hun eigen veiligheid en voorspoed, maar de gehele toekomst der beschaving afhangt.

Vrijdag 12 januari 1917 – avondeditie

Vluchtoord te Ede.

Naar wij vernemen, zal de beroepsafdeling, behorende bij het vluchtoord Ede, gesticht door de Centrale Vereniging ter Behartiging van de belangen van Belgische en andere Uitgewekenen, niet worden opgeheven, maar te Ede gevestigd blijven. De vluchtelingen, die aan de bouw van de ongeveer 150 reeds gereed zijnde huizen hebben meegewerkt, kunnen deze huisjes met hun gezinnen blijven bewonen.

Londen, 11 januari. Officieel: In de afgelopen nacht drongen wij vijandelijke loopgraven ten noordoosten van Ieper binnen en brachten vele verliezen toe.

Tegen de deportaties in België.

De hier te lande vertoevende Belgische parlementsleden, dr. Terwagne, Frans van Cauwelaert, Arthur Buysse, kamerleden, en E. van de Walle, senator, delen ons het volgende mede:

“De leden van de parlementaire groep die in Nederland verblijven tekenen krachtadig protest aan tegen de deportatie van burgers in België, in tegenstrijdigheid met de grondbeginselen van het Internationaal Recht. Zij voegen hun protest bij dat van hun moedige collega's die in België gebleven zijn en drukken hen hun gevoelens van bewondering uit. Ze brengen hun dank aan de voorzitter van de Belgische kamer die op een verheven wijze dit gevoel uitgedrukt heeft van al de vertegenwoordigers der natie, tegenover de ongehoorde wandaden door de Duitsers in België gepleegd.”

Prof. Hans Delbrück schrijft in de Deutsche Korrespondenz over België. Zijns inziens hangen de veiligheid en de toekomst van Duitsland niet van de heerschappij over België af. Voorstander van inlijving van België is, zegt hij, in Duitsland nauwelijks iemand meer. Maar er zijn er die nog denken aan een verhouding tussen de twee landen, waarin België inwendig vrij, maar staatsrechtelijk aan Duitsland gebonden zou zijn.

Men spreekt dan van een Belgisch leger, dat naar Duits voorbeeld geoefend en ingericht zou worden, misschien wel onder Duitse generaals zou staan. Maar welke waarborg is er, dat dit leger zich tenslotte niet tegen Duitsland zou keren? Geen overeenkomst zou België, zo het niet wil, er toe kunnen brengen, Duitsland in een oorlog

bij te staan. In België enige Duitse garnizoenen te leggen, zou ook niet baten. Want België met zijn acht miljoen inwoners zou snel genoeg zoveel troepen kunnen mobiliseren, dat die garnizoenen overweldigd waren voor er hulp was opgedaagd. Denkt men er soms aan, ook in vreedstijd het Belgische leger in Duitse garnizoenen te leggen, en Duitse troepen in de Belgische? Dat ware haast onuitvoerbaar en gevaarlijk bovendien. De Duitse steden zouden voor een Belgisch garnizoen bedanken, en de Duitse soldaten zouden in de Belgische steden bij donker niet veilig over straat kunnen gaan, indien Duitsland in België niet tevens justitie en politie in handen nam. België door Duitse troepen te laten bezetten zou zijn België te doemen, in staat van beleg te blijven: een onmogelijke toestand.

Een militaire conventie, gaat prof. Hans Delbrück voort, is slechts te sluiten met een land, dat er uit eigen gezindheid toe genegen is, of er zijn belang in ziet aan Duitsland verbonden te blijven. Met verdragen een staat langdurig binden is onmogelijk. De enige manier om België militair blijvend met Duitsland te verbinden, zou zijn, de Belgen in het Duitse leger op te nemen, d.w.z. België bij het Duitse rijk te voegen. Wil men dat? Er hoeft niet lang over te worden gesproken, want er is in Duitsland niemand, die dat eist.

Al de vage en ondoordachte voorstellingen, besluit prof. Delbrück, van hetzij de Maaslinie, hetzij de kust, hetzij Antwerpen, hetzij heel België militair in de hand te houden, ontspruiten slechts hieruit, dat men zich niet volkomen kan verzoenen met de gedachte, dat wij België niet inlijven, en, naar een middenweg zoekend, zich aan allerlei frasen vergaapt. Want zo'n middenweg bestaat niet.

In de Petit Parisien betoogt Emile Vandervelde, dat de socialisten het eens zijn om de verdediging van hun land te verzekeren, en ook om het recht, niet zozeer van de nationaliteiten, dan wel van de volken, te bevestigen. Niets is vager, meer aan discussie onderhevig,

onzekerder, dan het begrip nationaliteit: in naam van het beginsel der nationaliteiten zijn de volken van de Balkan elkaar gedurende zes jaar aan het vermoorden.

Niets is daarentegen meer vanzelfsprekend en billijker dan het recht der volken om over zichzelf te beschikken. In naam van dat recht hebben de socialisten uit de landen der entente in 1915 te Londen voor Elzas-Lotharingen het recht opgeëist om zich bij Frankrijk te voegen. Maar ook uit naam van dat recht verwerpen de socialisten met kracht elke veroveringspolitiek, elke annexatie van gebied, die met geweld tegen de wens der bewoners tot stand zou komen.

Op dit punt denken Sembat of Renandel evenals Longuet of Pressemane; en zo men reeds in bijzonderheden zou willen afdalen – Vandervelde schreef dit, voor het antwoord der entente aan Wilson bekend was – en van socialistisch standpunt de oorlogsdoeleinden zou willen aangeven, dan zou er ongetwijfeld vrij gemakkelijk overeenstemming verkregen worden op het programma, dat Turatie, de leider der “officiële” Italiaanse socialisten, dezer dagen in de Italiaanse kamer schetste: bevrijding van België en Servië; herstel van Polen; verlossing der overheersten; onzijdig verklaring der zee-engten.

Hulp aan Nederlanders in België (van onze correspondent Emanuel de Bom).

Antwerpen, 11 januari.

Te Antwerpen heeft zich een subcommissie voor de provincie Antwerpen gevormd van de Koninklijke Nederlandse Commissie tot regeling van de voorziening van noodzakelijke levensbehoeften in Belgische gemeenten. Ze staat onder het erevoorzitterschap van de

heer J. A. van den Bergh, consul-generaal der Nederlanden alhier.
Kantoor en magazijnen bevinden zich Lange Winkelstraat 32.

Door de zorgen van deze subcommissie is er een circulaire onder de Nederlandse ingezetenen verspreid, waarin o.m. het volgende gezegd wordt:

Wij hebben de eer U mede te delen, dat wij geslaagd zijn in onze pogingen een beperkte hoeveelheid levensmiddelen te mogen invoeren om deze, tegen betaling, gelijkelijk te verdelen onder de Nederlanders, niet behorende tot de bedeelde van het Nederlands Steuncomité alhier.

De levering van deze levensmiddelen, voorlopig bestaande uit erwten, vet, boter, bruine bonen, kaas en spek, geschiedt aan Nederlandse prijzen, verhoogd met de kosten van transport, berekend tegen de koers van de dag.

Aangezien de verzending uit Nederland niet kan gebeuren alvorens de betaling daar ontvangen is, is elke deelnemer verplicht om een zeker bedrag, door de Commissie voor elke levering vast te stellen, vooruit te voldoen.

De levering gebeurt, behoudens onvoorziene omstandigheden, éénmaal per maand.

Het bedrag van de eerste storting is bepaald op 4 F voor elke deelnemer, verhoogd met 1 F voor administratie en andere kosten, zodat voor een gezin van 2 deelnemers 10 F, van 3 deelnemers 15 F, van 4 deelnemers 20 F, enz., moet betaald worden.

Verder bevat de circulaire mededeling omtrent de wijze, waarop de levensmiddelen verstrekt zullen worden, enz.

De toestand te Leuven.

Van bevoegde zijde verneemt de Meijerij'sche Courant enige bijzonderheden over de toestand, die in Leuven en allernaaste omtrek thans heerst:

Het oude schone Leuven biedt een troosteloos beeld. Men weet, dat bij de inval van het Duitse leger en de gevechten in en om deze stad meer dan duizend woningen, waaronder zeer kostbare, zijn vernield geworden. De ruïnes zijn nog slechts voor een zeer klein gedeelte opgeruimd en leggen ook nu nog, na twee jaar, een onmiskenbaar cachet op onze goede stad.

De bevolking, die aanvankelijk voor een groot deel gevlucht was, maar later weer terugkeerde, zodat bijna 40.000 burgers binnen haar muren terug waren, is weer met vele duizenden geslonken.

De werklozen en dezen helaas niet alleen, zijn uit hun woningen weggevoerd, maar men draagt ook deze zware beproeving met gelatenheid. Leuven heeft wel zijn hartroerende tonelen aanschouwd bij de grote deportaties van de laatste maanden, maar het heeft niet dat verzet gekend, waarover van andere plaatsen gemeld wordt.

Naast de werklozen zijn ook vele dienstbare jongelieden weggevoerd. Anderen, zowel ouderen als jongeren, zijn te midden van de algemene verwarring ontsnapt naar neutraal gebied; naar Nederland en zelfs naar Luxemburg. Honderden Leuvenaars leven bovendien verspreid over het Belgische platteland, waar de Duitse spurzinnigheid hen nog niet heeft kunnen ontdekken.

Geen wonder, dat onze pastoors hun pijnlijke smart uiten over hun jammerlijk verstrooide kudde, waarvan men nimmer iets meer hoort en wiens lot onbekend blijft. Leuven had een 43.000 inwoners; thans

zal het aantal weinig meer dan 10.000 bedragen; 10.000 burgers tegenover evenveel soldaten, want de Duitsers tonen hier nog een ongebroken macht. Het Duitse en verduitste bestuur van onze stad tracht de toestand voor de achtergeblevenen zo draaglijk mogelijk te maken, maar slaagt er niet in de troosteloze toestand enigszins te verbeteren.

De volksvoeding is zelfs onder de kunstig gevonden Duitse distributiemaatregelen vastgelopen. De levensbehoeften zijn schrikbarend hoog in prijs, gelijk in geheel de omtrek, maar een grote kring van boeren is verplicht de producten van de – o, zo geslonken – veestapel voor onze stad te reserveren. De gemeentefinanciën geraken volkomen uitgeput. De belastingen worden natuurlijk bijna uitsluitend voor economische doeleinden aangewend, maar zijn daartoe zelfs niet toereikend. Leuven zakt steeds dieper weg in de schuldenlast.

Hier volgen enige prijzen:

Boter, 5,40 F per kg; aardappelen 13 F per 100 kg; brood 1,10 F per kg; vlees 4,50-5,30 F per kilo.

Vele andere artikelen zijn naar evenredigheid nog veel hoger in prijs. Voor een ei betaalt men bv. een halve frank, voor steenkolen 42 F per ton. Gelukkig worden de laatste weken verschillende artikelen aan de armen tegen verminderde prijs aangeboden ...

Door geheel België wordt nieuwe bedrijvigheid waargenomen. Er heeft een druk vervoer op alle treinen plaats, maar omdat alles in gesloten wagons gebeurt, is niet met zekerheid te zeggen, of er manschappen, munitie of artillerie naar het front worden overgebracht. De reservetroepen in de verschillende tijdelijke kampen van de Belgische provincies Brabant en Limburg zijn

maandag plotseling allemaal met onbekende bestemming vertrokken.

Over de duurte meldt nog het Eindhovens Dagblad uit de provincies Antwerpen en Brabant: boter 16 F, vet 12 F, koffie 18 F, vlees 8-10 F, aardappelen 0,45 F per kilo.

Een stukje kwatta-chocolade kost te Brussel 0,75 F.